

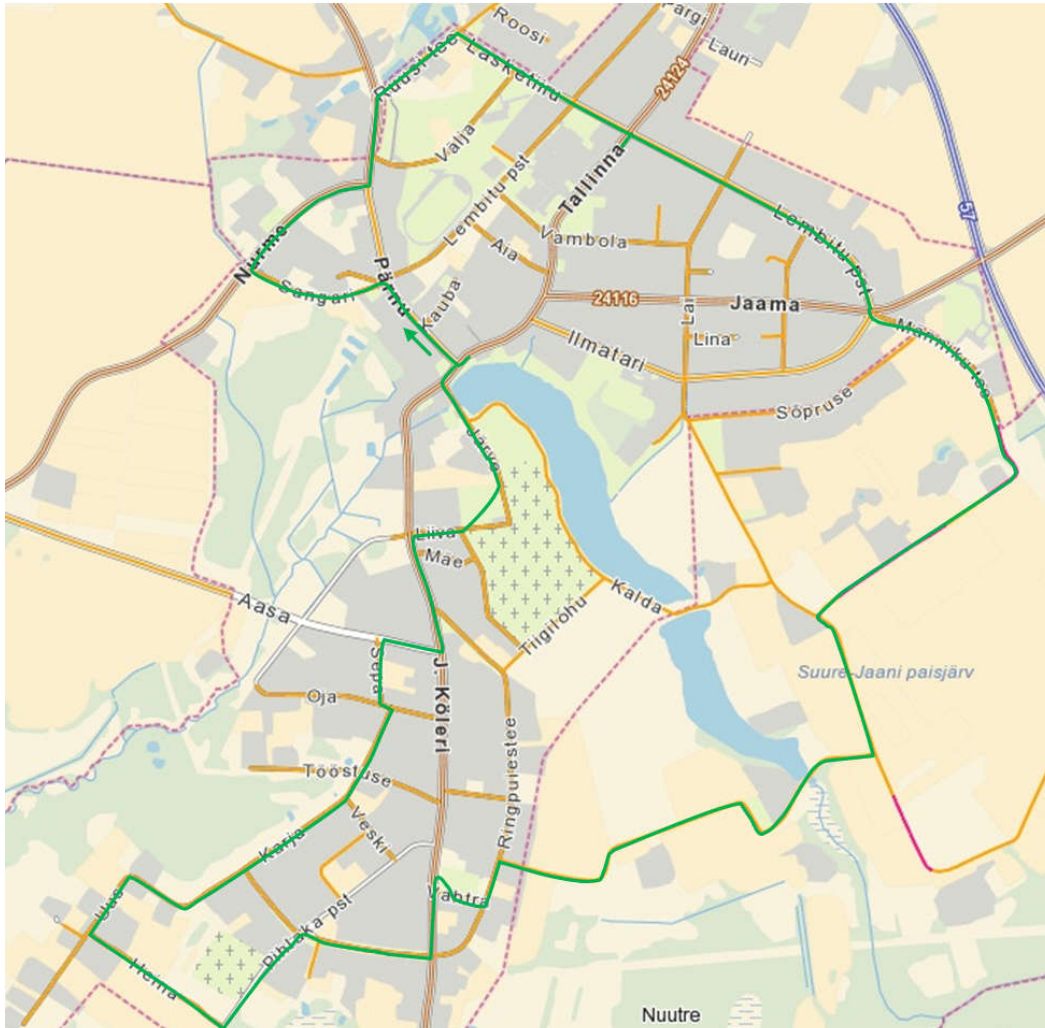
		<i>praegu populaarne kõrts-restoran-kohvik Arturi Juures. Et lühendada laste kooliteed, ehitati 1930. aastail üle järve sild, mis 60. aastate lõpupoole kukkus kokku ja pole siiani taastatud. Vähe sellest – kogu järv lasti veest tühjaks ja kadus, jättes maha suure mudase ala. Järv puhastati ja taastati alles tunduvalt hiljem, 1980. aastate lõpul. Põhjakaldale rajati väike rand ja püstitati riietumiskabiinid 2013. 1970. aastatel rajati kohaliku kooli direktori Ülo Kõpu eestvõttel linnarahvale suviseks ujumiseks ülemine järv, mis saigi tuntuks kui Kõpu järv.</i>
		Mine mööda järveäärset rada, kirik ja surnuaed jäävad paremale mäeküljele.
0,5	1,8	Paremalt tuleb sisse kruusatee, kuid liigu otse mööda järveäärt.
0,2	2,0	Varsti pöörab tee kahe järve vahel vasakule. Mine Suure-Jaani järve lõpuni ja pööra vasakule järve põhjakaldale.
		Mine mööda järveäärset jalgrada.
0,5	2,5	<p>Puude vahel näed suurt heledat maja. Mine majast mööda ja varsti hakkab paistma järgmine hoone, Kondase maja. Mine paremale parki. Siin näed puude all Paul Kondase skulptuuri.</p> <p><i>Paul Kondas (1900–1985) töötas 16 aastat Suure-Jaani koolis õpetajana ja koolijuhatajana. Kondas oli aktiivne linnaelus, organiseeris näitemänge, spordi- ja muusikaüritusi, uue koolimaja, pargi ja järvesilla rajamise. Suure-Jaanist kolis Kondas Viljandisse ja temast sai pensionipõlves rahvusvaheliselt tuntud naiivkunsti viljeleja. Paul Kondase büsti lõi kaasaegne tuntud eesti skulptor Aime Kuulbusch.</i></p> <p><i>Kondase majas on raamatukogu, samas tegutsevas kultuurimajas käivad koos huviringid ja toimuvad kultuuriüritused. Hoones asus aastani 1961 Suure-Jaani keskkool, siis kolis kool praegusesse hoonesse Tallinna tänaval. Maja oli aastaid kooli õpilaskodu. Pargis on lauluväljak, kus toimuvad kontserdid ja süüdatakse iga-aastane jaanituli.</i></p>
0,2	2,7	Mine edasi mööda järveäärset rada läbi ranna ja üle väikese puusilla.
		Mine edasi mööda järve äärt, mäeküljele jäävad väljakuäärsed majad. Mine majade vahelt läbi, jõuad keskväljakule (2,8).

M2 Suure-Jaani äärelinn – linna keskvaljakult 7,7 km

Paisjärv

Pärnu tänav – Ruusi tee – Lasketiiru – Lembitu puiestee – Männiku tee – Kõidama – Kõpu järv – Ringpuiestee – õigeusu kirik– väike kalmistu– Heina – Uus-Karja – Karja – Liiva – kirik

		<p>Mine linnast välja mööda Pärnu tänavat.</p> <p><i>Vasakul kohe tänava alguses näed endist tuletõrjetorni (ehitatud 1910). Tuletõrjedepoo kolis siit ära 2011. Järgmine hoone on tühi ja mahajäetud endine kultuurimaja. 1960.–70. aastatel näidati siin mitu korda nädalas filme, korraldati diskosid, harjutasid kohalikud koorid ja kohtusid huviringid. 2000. aastatel töötas siin mõnda aega suur kasutatud riiete, mööbli ja kodumasinatate kirbuturg. Plaanide kohaselt peaks siia tulema tervise- ja külustuskeskus.</i></p> <p><i>Teisel pool tänavat paremal on suur roheline hoone, kus töötas 130 aastat linna apteek. Apteek suleti 2010. aasta viimasel päeval. Järgmine suur hoone paremal on eesti-aegne pangamaja ja nõukogude-aegne kaubanduskeskus, kus müüdi kõike: valmisriideid, kingi-saapaid, kangaid, majapidamisasju, mänguasju.... Kaubapäevadel ja laupäeviti oli siin rohkelt liikumist. 2006. aastal valmis hoone taha juurdeehitus ja avati praegune linna suurim toidupood Konsum. Teisel korrusel on endiselt avatud rõivakauplus. Nõukogude-aegne suur toidupood asus teisel pool maanteed, silikaathoones. Ülemisel korrusel töötas söökla ja puhvet, mis nädalalõppudel kohandati restoraniks, hiljem avati ka kohvibaar. Keldrikorrusel oli kõrts, mida rahvasuus kutsuti metrooks. Praegu on hoones autoosade pood ja autoremonditöökoda.</i></p>
0,2	0,2	Kohe pärast silikaathoonet pööra esimesest tänavast vasakule Sangari tänavale.
0,3	0,5	<p>Pööra paremale Nurme tänavale.</p> <p><i>Kui jõuad Nurme tänavale, näed vasakul Suure-Jaani hiljuti renoveeritud noortekeskust. Nõukogude ajal oli hoones Lahmuse sovhoosi keskus. Paremale jääb väike baptistide palvemaja. Palvemaja elas üle ka nõukogude aja.</i></p>
0,3	0,8	Pööra vasakule tagasi Pärnu tänavale.
0,2	1,0	Pööra teisest tänavast paremale Ruusi teele.
0,2	1,2	<p>Pööra paremale Lasketiiru tänavale.</p> <p><i>Paremal Välja tänaval on Suure-Jaani ainuke mitmekorruseliste betoonmajade kogum, mille ehitas omal ajal Lahmuse sovhoos. Ruusi teel möödud tiikidest. Lasketiiru ja Ruusi tee majad on näide 1960./70. aastate nõukogude-aegsetest eramajadest.</i></p>
		<p>Mine edasi, paremal on valge kohaliku omavalitsuse hoone ja suur muruala. Enne ristuvat Tallinna tänavat näed paremal heliloojate Kappide majamuuseumi.</p> <p><i>Suure-Jaanis tegutses mitu põlve kohaliku hariduselu arendajaid ja heliloojaid Kappe. Muuseum avati aastal 1973. Hoone ehitas 1926–29 Hans Kapp ja 1938. aastal päris selle Hansu poeg Villem. Muuseumis on püsinäitus Kappidest kui heliloojatest ja perekonnale kuulunud esemeid. Aeg-ajalt toimuvad muuseumis kontserdid ja korraldatakse näitusi. Muuseumi pääseb endast ette teatades tel 5193 6420. Tööajal on see enamasti lahti, sisse saab kõrvaluksest.</i></p>
0,4	1,6	<p>Mine üle Tallinna tänava ja jaluta mööda puudega palistatud Lembitu puiesteed.</p> <p><i>Tänava hoonestus varieerub; enamasti on tänaval vanemad eramajad, ehitatud enne ja pärast Teist maailmasõda.</i></p>
0,6	2,2	Kui jõuad järgmisele peateele – Jaama tänavale, mine üle tänava ja pööra vasakule Männiku teele.

1,0	3,2	Mine, kuni jõuad kolmnurkse ristmikuni. Pööra vasakule põldudevahelisele teele.
0,3	3,5	Järgmisel kolmnurksel ristmikul pööra taas paremale ja mine Kõpu järve lõppu, kus näed suurt väikese torniga eramaja.
0,3	3,8	Kolmnurksel ristmikul pööra paremale.
0,7	4,5	Mine edasi, kuni jõuad Ringpuiesteeni. Pööra vasakule.
0,1	4,6	Pööra paremale õigeusu kiriku juurde.
		Pööra paremale, mine läbi müüriava ja jaluta ümber kiriku. Ettevaatust – hoone on viletsas seisus! <i>19. sajandi keskel tekkisid Eestis õigeusu kogudused. Suure-Jaani õigeusu kirik ehitati aastail 1906–1908 tollal Eestis toimunud venestamise tulemusena. Kogudus hääbus nõukogude ajal ja aastast 1989 on kirik seisnud tühjana. Viimase kümnendi jooksul on kirikus toimunud mõned kontserdid. Kirikus on omapärane atmosfäär, eriti kui esitatakse vene kirikumuusikat. Kuigi hoone seisukord on kehv, on siiski lootus, et kirik muutub regulaarseks kogudusekojaks ja kontserdipaigaks. 2015. aasta suvel peeti taas palveteenistust ja kutsuti õigeusklikke kogudust taastama.</i>
		Tule mööda rada tagasi ja mine suure teeni.
0,1	4,7	Pööra vasakule J. Köleri tänavale.
0,1	4,8	Pööra paremale Ringpuiesteele. <i>Ringpuiesteel on mitmed erinevad eramajad. Enamasti said praegused majapidamised alguse 1920.–30. aastatel väikeste taludena. Majapidamises oli paar lehma ning maja ümber oli peenramaa ja viljapuuaed. Seda on näha veel praegugi: paljude majade juurde kuulub endiselt suur maatükk.</i>
0,3	5,1	Ristteel pööra vasakule Pihlaka puiesteele.
0,15	5,25	Varsti näed paremal linna väikest kalmistut. Vaata kalmistul ringi. <i>Väike kalmistu– Pihlaka puiestee kalmistu – asutati 1911, algselt õigeusklike matmiseks, kuid siin võivad viimse puhkepaiga saada kõik soovijad. Kalmistu on meeldiv ja rahulik koht.</i>
0,15	5,4	Kui tuled kalmistult välja, pööra paremale ja varsti uuesti paremale Heina tänavale.
0,3	5,7	Pööra paremale Uuele tänavale, liigu otse, kuni jõuad Karja tänavale.
0,9	6,6	Pööra vasakule Oja tänavale ja kohe paremale Sepa tänavale. <i>Bensiinjaama taga hoovimajas oli nõukogude ajal ja hiljemgi bussidepoo. Nüüd asuvad majas tuletõrjekomando, mis kolis siia Pärnu tänavalt, ja kiirabibrigaad. Kõrval asub väikeettevõtte, kus pakendatakse kuivaineid.</i>
0,1	6,7	Pööra paremale Aasa tänavale.
0,1	6,8	Pööra vasakule J. Köleri tänavale. Mine üle tänava, puude all on monument. <i>Monument on Suures Isamaasõjas langenute mälestuseks. Nõukogude ajal tõid õpilased siia lilli, nüüd on monument vajunud unustuse hõlma.</i>
		Mine mööda J. Köleri tänavat. <i>Tänaval on mõned huvitavad majad, näiteks number 17: 1892. aastal ehitatud majal on kaks varikatusega sissekäiku ja "katusesilmad". Hoones asus luteri koguduse kantselei.</i>
0,4	7,2	Kui jõuad Liiva tänavani, pööra paremale.

0,1	7,3	<p>Mine läbi pargi ja laste mänguväljaku. Pargis on Lembitu monument.</p> <p><i>Monument on pühendatud Lembitule, 13. sajandi eestlaste vabaduse eest võitlejale, ja neile, kes võitlesid Eesti vabaduse eest 700 aastat hiljem, 1918.–20. aasta Vabadussõjas. Monument oli algselt Amandus Adamsoni töö ja püstitati 1926. Teise Maailmasõja ajal ja järel purustasid Nõukogude võimud monumendi kahel korral, kuid see taastati Saksa okupatsiooni ajal, kuigi Lembitu võitles ju sakslaste vastu. Praegu asub originaalmonument, millel puudub üks käsi, Suure-Jaani koolis. Viimati taastati Lembitu monument 1990.</i></p>
0,1	7,4	<p>Pööra vasakule Järve tänavale ja möödu kirikust, jõuad keskväljakule (7,7).</p> <p><i>Kirik ja juurdeehitused – vaata M1 (1.15 km). 23. veebruaril 1950 oli Suure-Jaanis koosolek. Tähistati Nõukogude Punaarmee sünnipäeva. Järgmisel päeval, 24. veebruaril, oli Eesti Vabariigi aastapäev – päev, millest tollal ei tohtinud rääkida. 23. veebruari hilisõhtul hiilis kaks kohalikku noormeest, Viktor Merila ja Lembit Riivald, kirikusse. Poisid ronisid pimedas ja külmas kirikutorni ning heiskasid sinimustvalge vaba Eesti lipu. Järgmisel hommikul ei uskunud kohalikud inimesed oma silmi. KGB tegelased arvasid, et lipuheiskajad olid antikommunistlikud metsavennad, kes võisid kirikutorni jätta ka lõhkeainet. Sinimustvalge lipp lehvis peaaegu terve päeva ja noored “kangelased” pidid oma teost vaikima 40 aastat.</i></p> <p><i>Kohviuk Arturi Juures hoone on ehitatud 1830 ja selles töötas loomajahuveski. Hiljem oli majas elektrijaam, mis varustas kesklinna elektrivooluga. Aastast 2001 on Arturi Juures söögi- ja kokkusaamiste koht. Üle tee järvekaldal oli kunagi kõrts, mis on ammu lammutatud.</i></p>